

Báthori Csaba

Mindenszentek

Én, Singule Rezső, Singule Aladár és Gavallér Veronika fia, Nádpor Ármin második unokaöccse, nyugalmazott sorhajóhadnagy, az anhalti Medve Albrecht Házirend, a Hadi Lajos-kereszt kardok és sisak nélkül, a Liakat Ezüstérem zöld szalagon, a dán Elefánt-rend mint bátorsági érdemérem, a hawaii Kamekameha-koszorú, szalagján az elmaradt háborús kitüntetés kisebbített alakjával, továbbá a portugáliai San Jágo-rend a tiszteletbeli kiskereszttel, a pápai Krisztus-rend a sötétzöld díszcsillaggal, valamint a török Hamidani-Ali-Oszmán vitézségi szalagocska nélkül, s még két-két kis kerek érdemérem tulajdonosa arra fordítom éjszakáim rövid, nyugodt óráit, hogy könyvet vizsgálok. Kérem, nem kívánok én többet tudni, mint a kortárs, mulandó vagy jövődől halandók. Csupán szeretem megsárgítani az ujjaim begyét régi lapokról letöredező papírszöszökkel, könyvszilánkokkal, szeretem, ha tíz ujjam átveszi a dohos könyvek szagát és átítatódik azzal a porréteggel, amely a kötetek külsején felgyülemlt és mindig kissé ritkulni akar. Meg akarom világítani a múlt némely homályos pontját.

Nem tudom, mikor és hol született a fiam.

Nem az életemről kívánok mesélni itt, bár az is megérne egy misét. Voltam én, kérem, mielőtt magas rendjeleimet kivívtam volna, ágytolltisztító vállalatnál számtiszt, képkeret- és keretlécgyárban kifutófiú, a Lugossy Filip és fia enygyárában csendes társengedélyes, Falk Hugó lovag dr.-nál személyzeti titkár, és nagyra menendő titkos esélyes a nemrég lerombolt pénzszekrény-műveknél. Könyvvizsgálói hivatásom, kérem, azt hiszem, apai örökség. Nem tudok tőle megszabadulni, bár több kísérletet is tettem már, hogy visszatérjek a lágyan csobogó polgári életbe. De este tíz után, amikor ágyba takarodik a város, felizzanak a sodronyszövetek a hálósobákban, röppenni kezdenek a megkönnyebbült piperék, én előhalászok egy-egy könyvet, találni akarok valamit, és keresni kezdek. Az én életemben, kérem, sok a keresnivaló. Megőrülök a keresésben, olyan felhevülten keresek, mintha megbocsájthatatlan bűnt kellene felderítenem. Másnapra aztán többnyire melléktermék vagyok, kegydíjas gyalogos a Király utcán, ahol negyedállásban dolgozom beosztott számvevőként egy főfelügyelőség kodifikáló csoportjában.

Tegnap éjjel egy fekete fedlapú, málladozó kötet került a kezembe. Hemzsegett a nevektől, színes tábláktól, alcímektől, tárgymutatóktól. Könyvvizsgálói ösztönöm azt súgta, keressek három nevet, Turner Sefton kivándorlási főtanácsosét, Estreicher Szaniszló közúzótelep-igazgatóhelyettesét és Teghze-Gerber Csollány bányabíróét. Nem is az ösztönöm súgta, hazudok máris. Turner Sefton, ezt tudom, meglátogatta a nőt, aki gyermekemnek egy külföldi kórházban életet adott. Ezért keresem őt évek óta, kérem, keresem őt kifulladásig.

Nekivágtam. Turner Seftont, úgy sejtettem, kérem, a kivándorlási ügyeknél találom meg, de nem, nem, csalódtam. Ha egy helyen megakadsz, menj tovább, kérem, ezt okultam régen az ébredő magyarok egyesületében. Mentem

is. De merre menjek? Rálapoztam előbb a főkémlőhivatal névsorára, a Hekerle állami munkástelep építésvezetőségének adataira, az országos nőképző egyesületre, a turáni társaságra, majd miután mindenhol csődöt mondtam, átugrottam a főfémjelző és fémbeváltó hivatalra. Valahogy ez, Turner Sefton, ez a név az elegáns foglalkozások rekeszébe illett volna igen méltányosan, kérem, csak ez lehetett egyetlen ismérvem a tájékozódásra. Toronyalkalmazott, aki ezermester az üzleti világban, vagy tehetős telekkönyvi betétszerkesztő bíra, vagy országos horderejű kihágási ügyekben szabad véleménynyilvánítással rendelkező főmufti, gondoltam, kérem, alázatos keresgélésem során. Aztán eszembe jutott, hogy az angol kalap- és harisnyakészítők között is kereshetném, akikre a brit kormány 1884-ben különadót vetett ki.

Azért ez az adó, ez kegyetlen dolog. Képzeljék, kérem, kicsi bélyegeket kellett ragasztaniuk minden kalap bélésére, és ha ezt a kötelmet akár a kalapkészítő, akár a kalaphordó megszegte, pénzbüntetést róttak ki rá. A kalapbélyegek hamisítását, kérem, a legfelső fellebbvitel halálbüntetéssel fenyegette. Ja, kérem, majd elfelejtem megemlíteni, hogy a bűncselekményt csak férfikalapokon lehetett elkövetni, a női kalapok (és harisnyák) kiváltságot élveztek. Turner Seftonnal kapcsolatban meg kell még említenem, kérem, hogy abban a kizsákmányoló korban még más adókat is kivetett a mohó brit birodalmi kormány. Képzeljék el, kérem, kesztyűadót, almanachadót, kockaadót, hajpúderadót, parfümadót és tapétaadót. Ez egy vagyon, kérem. Turner Sefton is ezért menekült hozzánk. És ráadásul még ablakadót is kivetettek, hogy a pénzürmék vágása és csiszolása miatt megnövekedett uralkodói kiadásokat csökkentsék. Eleinte minden házra 2 shillinget szabtak ki, a 10-20 ablakos házak 4 shillinget fizettek, a 20 ablak fölöttiek 8-at. Miután az ablakbirtokosok megelégtéltek az uralkodói furfangokat, az adóalanyok lassan kezdték befoltozni a lyukakat. Bizonyos vakablakokat ugyanis nem tekintettek adókötelesnek: ha a lakók olyan anyaggal fedték be a nyílást, amely a szomszéd falakkal harmonizált, megszabadultak a fizetés terhétől. Perzekútorok rendszeresen mustrálták és lajstromozták a homlokzatokat, és szigorúan vizsgálták, nem tört-e ki újfent egyik-másik befalazott ablak.

Az adót aztán egyszer csak önkényesen megszüntette az állami fényforrás-cenzúra. De kérem, hol találjam én meg éjjel tizenegykor Turner Seftont egy magyar betűjegyzékben? Mikor és hol született a fiam, ezt akartam megtudni tőle. Felhívom majd, gondoltam, bizonyára készségesen felel, ha megkérem, kérdéseimre. Hiszen mi volna fontosabb, mint megtudnom, életében kitől függ legjobban a fiam. Nem szeret, de tőlem függ mégis. És még azt sem tudom, hány éves és hol született. Előbb a sóhivatalokat böngészem át, gondoltam egyik utolsó reményem utolsó fordulójában. Az mégiscsak lehetetlen, hogy keresek valamit és nem találok.

Sótisztet, sótárnokot, mázsatisztet ismertem eleget. Eddig is mindig megsegített a sóhivatalok jóságára, gyakoriságára, készségére és gyöngédségére. Rányitottam a bányászati és mélyfúrás szakiskolák után következő hasábra. Ez egy kissé szűkebb rovat, apró betűkkel, icipici jelekkel, golyóscsapágyforma ábrákkal és lábjegyzetekkel. Kérem, gazdag oldal, higgyék el, egészen felvillanyozza az embert. Előbb következik a székesfővárosi nyilvános rendes sóhivatalok listája, aztán sorakoznak a peremkerületi lerakatok, mindenütt az előjárókkal és

ideiglenes helyetteseikkel (a sóhivatalban nincsenek állandó helyettesek), majd a központi sóbányabiztos jön életrajzával, kitüntetéseivel, majd kérem, a sólelőhelyek láncolata a robbantóanyag- és lőporegyedárusági tanács adataival körítve, és a végén kisbetűkkel a kataszteri irodafőtiszt magánlakcíme, iskolai végzettsége és idegállapota. Na, kérem, itt lett szerencsém. Mert kiderült, kérem, hogy Turner Sefton jelenleg éppen hogy a pozsonyligetfalvi fősókráter útbiztosaként dolgozik, járlatkezelői beosztásban. Tárcsáztam a telefonszámot, de egy fakó női hang azt mondta, Turner Sefton két éve meghalt. Sefton meghalt? Akkor a gyerekem is örökre idegen marad, gondoltam.

Aztán eszembe jutott, hogy évekkal ezelőtt egyik esti sétánkon a huzatos rakpartokon említést tett egy Estreicher Szaniszló nevű barátjáról, akivel sokat járt külföldön. Talán ő, talán felvilágosíthat valaki, akit Turner Sefton a bizalmába fogadott. Persze ez már szerényebb csábítás volt, de az ember sokszor a szerénység útjain talál némi jó szándékot. Eszeveszetten hittem abban, hogy csak olyan tanú tájékoztathat túlzottan spirális életemnek erről a részletéről, aki még él. Ha gyermekemről volt szó, soha nem bíztam a halottakban.

Ez a név, kérem, első pillantásra nagyon felizgatott. Én sokat éltem, kérem, majdnem haltam is Ausztriában, az alsó-parndorfi vámvézetben, a folyamórség szolgálatában, ahol az Őfelsége személye körüli miniszterek tengették nyugdíjas napjaikat, tiszteletbeli nagykeresztesek, hadidíszítményes 2. osztályú kardokkal, vaskoronarendesek, piros szalagos Károly-csapatkeresztesek, jubileumi nyakláncosok, Korvin-tasakosok, ottomán császári Imtiáz-félholdasok, Mehmet Ali-csillagosok és a többi. De ez nem is érdekelt volna, én, kérem, nagy ívben teszek ezekre a nagyzolásokra, mániákra, cipellőviseletre, mell-domborításra, a kiemelt teremtményeknek erre a zsiszegésére. Hanem kérem, engem nagy szeretet is fűz Ausztriához, és amikor Habsburg Richárd, a karvalyszívű, elindult az elnökválasztáson, én rá szavaztam, még egy röpülő sast is rajzoltam feketével és sárgával a szavazócédulára. Úgyhogy, kérem, nagyon megérthetik, kérem, micsoda heves bordahullámmal vettem magam a kutatásba, amikor ezt a Szaniszlót dobta elém az első csalódás.

Most éreztem magam igazán fontosnak, frontembernek a hazafiságban, a nemzetközi hazafiságban, az utódkereső atyafiságban. Mit nekem porcelán- és majolikakereskedők, fonat- és kerítésgyárosok, mit nekem erjedéstani állomások beltagjai, ammoniákvállalatok vegyészmérnökei. Na nem, kérem, most egyenesen olyan kardinálisnak éreztem magam, mint valami arany- és ezüstválasztó intézet súlyos mellékszavazatokkal rendelkező kültagja. De hol is kezdjem, mert mindig a kezdet és a vég nehéz. Jó anyám is erre figyelmeztetett, amikor átadta cirokszalma-lelkét a Fennvalónak, és nekem ajándékozta utolsó leheletét.

Keressem a 48–49-es honvédnegyedíjasok csapatában? Keressem a drágakő- és nemesfémcsarnok hadastyánjainak tömkelegében? Hősökből van egy szakajtó, emberből van kevés. Ménesekre, méntelepekre bukkantam, bábaképző intézetekre, országos nőképző egyesületre, pezsgőgyárosokra, Pampurik Sámuelre, a hazai tót ajkúak ügyeinek királyi kormánybiztosára, aki mellesleg képviselőként ellátja a délszláv ajkúak panaszainak szakelőadói feladatait is. Ez a Pampurik, emlékszem, kérem, egykor és valaha részt vett a bennszülöttek gyorsított létszámapasztásában, mégpedig úgy, hogy északi útbiztosként ösz-

tönözte a kivándorlási mozgalmakat, elhanyagolta a tót életuntak védelmének szent feladatait, és ezzel eljátszotta azt az esélyt, hogy valamikor is nemzetvédelmi tiszt válhassék belőle. Amivel nem azt akarom mondani, kérem, hogy Pampurikra halálközelségben nincsen szükségünk, vagy hogy ne volna ugyanolyan fontos vagy még fontosabb, egyenesen honvédelmi érdek a vízből mentési szekció, csupán azt, kérem, hogy ez a Pampurik védangyalnak nem alkalmas, legfeljebb bukott angyalnak, akit majd a II. Birodalomban ki kell nevezni csendbiztosnak vagy közgyámnak.

Hol keressem ezt az Estreichert? Az ember nem mondhat le azok kereséséről, akik jobban ismerik az életét, mint ő maga. És nekem a gyerekeim az életem, ez bizonyos, még akkor is, ha nem szeretne vagy nem szeretném. Van ilyen ragaszkodás, amely nélkülözi a látványos vonzalmakat. Hol keressem Estreichert, hol keressem pályafutásom legsúlyosabb adatait? Vitézi székkapitány nem lehetett, hiszen ahhoz a futáiroda írásbeli engedélye, a rovincsolási főhatóság telefonon közölt jóváhagyása, valamint a vitézi székkapitányság széklenyomata szükséges. Ott esetleg Fricska Hermint találok meg, aki mindig erős volt gyorsírásban, szépírásban és gépírásban. Szaniszló inkább a házalókereskedés könyvkédős főellenőrei között bújhat meg, gondoltam, kérem, morfondíroztam, kérem, egészen hajnali leheletemig. Ez egy tánctanár, világosodtam meg aztán mérgemben. Hiszen nekem volt egy ismerősömféle, aki a rögtönzött táncmultságok engedélyezésében járt elől, amikor még sűrűn emeltem a talpamat a padlón, Faa Lajosné szoknyájának közvetlenül meleg közelében. De a tánctanárokat soroló lapok elfoltosodtak, némely ponton kiégették őket cigarettával, sőt úgy sejtem, modern alakú, enyhe, illatos szivarcsúccsal, még a Cuba Portorico zamatát is megszaglintottam a 456. oldalon.

Képzeld el, kérem szépen, ugye tegezhetlek, kérlek, egy Pharao aranyvéget, vagy egy Ghiubek selyemvéget, szép kiállítással, kérlek szépen, egy zömök Vitézt, amint belehamvad a pengős regény egyik lapjába. Ott kurkásztam én, az éjszaka alján, ezt az Estreicher Szaniszlót, ezt a huncut bujdosót, aki minden jel szerint nemcsak általában a záróra-meghosszabbításhoz konyított valamit, hanem speciel az én zárórámat is elhalasztotta.

Máshová lapoztam. Jöttek nagy mellénnyel a közbiztonsági bajnokai, a hordójelző hivatalok ólomkatonái, a polgárotthonok segédfogalmazói, valamint póttagok minden méretben és mennyiségben. Kérjük a fejre vigyázni, olvastam egyik nap egy pincelejáró ajtaja fölött. Hát én, kérlek szépen, énnekem most kellett vigyáznom, kérem, a fejemre, amelyet egykor jóindulattal főnek nevezett a segédfogalmazóm a háromszögelő intézet harmadik emeleti főnökszobájában. Na, szépen benne vagyok a pácban, tűnődtem, tipródtam ezzel a Szaniszlóval. Kivert a verejték, én verejtékbeteg vagyok, ezt el is felejtettem, kérlek, mondani, de hát arra nagyon sok szót kellene vesztegetnem, hogy mi az. Nem is mondom el. Igaz, bármikor átmehetnék ide a fiókkórházba, sőt harangbiztosításom is van, de hát az emberi vakmerőségnek is van határa békében és háborúban. Végül is nem vagyok én könyvtártiszt, nem vagyok én könyvgyógyász alorvos, se szociálpolitikai könyvvizsgáló, én csak egy egyszerű kisegítő művezető vagyok sok-sok kitüntetéssel a haderő vonalából, aki ló az értékmegállapításhoz, a hangyaszövegség elleni harcmodorhoz, és kicsit, de csak nagyon kicsit a könyvlapozgatáshoz. Ha díszítőfestő vagy mázolómester

volnék, kérlek, meg is kértek erre egyszer, akkor most tudnám színeznii a naplót, amellyel a napot lopom. De hát így?

Így csak turkáltam, forogtam, gőzölögtem, haragudtam, fortyogtam, szimatoltam, kerestem a bogarat, a Szaniszló bogarát, amely, tudtam, kérem, hogy itt csücsül az én árkus papíromban. Tuzséron lehetett főintéző, Kenderesen tájkertész, erdőtanácsos a Nagyalföldön, kisbesztercei nagybérlló vagy felülhitelesítő táblabíra hosszú törvénykezési szüniidővel. Meleg, meleg, meleg, kérem, ezt éreztem, amikor elütötte az éjfelet a belvárosi nagytemplom harangja, és a szemközti falon eloltotta villanyát Szakolczay-Riegler Ernőné, aki pedig a legutolsó imát szokta elmondani a házban, legutoljára ölti fel batiszt hálóingét a fakeresztes hálósipkával, amelyet hajhullás ellen visel. Na, pont, pont itt böktem rá.

Most böktem rá, amikor már senki se látja. Estreicher Szaniszló Sárbogárdon volt iskolaorvos abban az időben, amikor már a kisállatok is bízni kezdtek a gyerekorvosban. Lábjegyzetben csak annyit találtam még róla, hogy osztrák származású volt, és kiírta rendelője elé: Sprechstunde für Kleintiere: montags 8-tól 10-ig, Sprechstunde für Nutztiere: freitags 12-től 14-ig. Ami, kérem, magyarán annyit tesz: beszélgetőóra kisállatoknak hétfőnként 8-tól 10-ig, beszélgetőóra haszonállatoknak péntekenként 12-től 14 óráig. Nyájasabb táblát magyar orvosok se akaszthatnának ki, pedig ők hírhedtek kisember- és kislatszeretetükről. Fel is hívtam, igazán nagy vakmerőség, hátha nem is lakik már Sárbogárdon. Meg ilyen későn, amikor már azok is alszanak, akik hajnalban forgolódni kezdenek az ágyon. Kedvesnek mutatkozott, közlékenynek. Emlékszik arra, hogy Turner beszélt neki valami szerelmi félreértésről, de ő ilyesmiről nem beszél, mióta meghalt a barátja. Viszolyog a kétértelműségtől. Inkább hallgat, ha szavait nem tudja többé megerősíteni senki. Megadott egy nevet, ő talán kibogozhatja ezt a csomót. Teghze-Gerber Csollány. Tudomása van arról, hogy Turner Sefton Teghze-Gerber Csollánynak is elmondta ezt a legendát. Kissé megütött ez a szóhasználat, de nem is fosztott meg a reménytől.

És hol keressem őt, Teghze-Gerber Csollányt? Most már nyugtalankodtam. Meggyulladt egy egérlyukban, felfordult egy puturlukban, mit tudom én, kérném, szolgáltatételre beosztva a Heves megyei süketnémákhoz, átkelési szolgálatot lát el géperőre berendezett gázlókon, bérlí Szentendre révjogát, fűtőházfőnök a sármelléki fizikai szertárban, három műszaki tanácsos a keleti pályaudvari kocsihivatalban, osztálymérnök a Lőportár utcai gyógyóban, segédtitkár és alelnök a 3/C forgalmi csoportban, érintkezik a törvényhozással, helyesbíti az államfő kézíratait, úr az amerikai vesszőszaporító és oltványtelepen, eljár tenyészállat-kiállításokra, irányítja a mező- és hegyőrök ellentmondásos, sőt peres ügyeit, meg tudja különböztetni a herélést a miskárolástól, külön illetékessége alá tartoznak a húsvizsgálati és marhalevélügyek, a dögterek és a gyepmesterség bonyolultabb esetei, az állatszállító vasúti kocsik és a hajók fertőtlenítése. Amikor bolond és büntudatában megsenyvedt az ember, mindent átlapoz magában. Szabad idejében mezőrendőr, népkönyvtáros, jószágfelügyelő, méntelepparancsnok, borvizsgáló szakértő és kísérletügyi igazgató. Jaj, kérném, olyan fáradt vagyok.

Az is eszembe jutott még lázálmaimban, lehet, hogy alelnök még a paprikajelleg-megállapító bizottságban, amely ideiglenesen Kalocsán tartja üléseit,

minthogy ott ideiglenesen, kérem, megszaporodott a paprikajelleg, és szükség van szigorlati elnökre. Talán nem árt még közbevetnem, hiszen erre kapta ő is, mint én, a Hadi Lajos-keresztet, hogy az elmúlt háborúban az ágyúvontató útegek főparancsnoka volt, és a breszt-litovszki döntő ütközetben ő maga irányította a golyóbisok röppályáit. Az ő folyamór vezér-főkapitányi virtusa nélkül, valószínű, kérem, nem ülnénk ma itt, sőt azt mondhatnám, kérem, hogy nemcsak hazafiak nem volnánk, hanem még mezítlábas honpolgárok sem, hiszen akkor már legfeljebb vágóhídi szolgák lehetnénk a túlvilágiak hadseregében, amelyet Belzebub tűzoltó-rajvezető szokott irányítani, főleg égi tűzvézsek alkalmával. De hol keressem, ha ennyit tudok róla?

Három a magyar igazság, ma este nem tudok továbblépni. Vannak órák, amikor lépés nélkül kell kibírni a sötétet. Lassan eloltják az utcai ívlámpákat, felébrednek a taxisok, éjszakai pillangók, bázongoristák, sötétben és világosan hontalanok, az éjjeli csöndes harangok, a fogamzást siettető fiatalok, az éjszakai boldogtalanok, a sötétben kongató köztéri órák, a kiürült aluljárók, a papundeklin szunnyadó rongybábuk, a párban posztoló rendőrök, a zord kedvű fakabátok, az elromlott jegyautomaták, a bezárt kirakatok fényes üvegtáblái és a reklámfeliratok üvegpapírai. Hol keressem ezt a Csollányt, akit ugyan most már ismerek névről, de soha nem láttam, csak majd esetleg ebből a kemény táblás könyvből fogok kilesni. És tegezzem? Hogyan magáznám, ha a gyerekemről van szó?

Én, kérem, rendjeleim is sejtethetik, amúgy is már mindenkit tegezek a világon, legyen az tankerületi főigazgató, köszénbányászati tisztviselő, zene-művész, vámhivatalnok vagy a legmagasabb fizetési osztályba sorolt közvélemény-irányító. Egyedül élek, csak a falat fogom, takaróm lószórból van, ajándékba kaptam egyik szegény unokatestvéremtől, aki megörökölte azt a tápiószecsői szociális otthonban. Szenvedélyem volt egész életemben, hogy kitaláljam az embereimet, én velük élek, kérem, létezzenek volt vagy ne létezzenek volt, akármelyik században, ez az én népesség-nyilvántartásom a háború és béke idejéből. De hogyan találjam ki a gyerekeimet, akit évekig nem láttam? Van-e még nyitott kapu rajta, amelyen benézhetek? Talán ha elkezdem felfedezni őt, be is fejezem magam nemsokára. Néha előfordul, hogy még reggel négy körül is keresem nyájjamat, főleg az elbitangolt bárányokat, mert hát azokat kell szeretni és babusgatni leginkább.

Nem vagyok, kérem, magányos, ne higgyék, hogy magányos vagyok, sok halálom lesz, ha egyszer megszorulok a végén, sok utolsó kenetet fogok kérni, kérem, mindazoknak fogok utolsó kenetet kérni minden felekezettől, akik velem laktak, egyre többen, a könyvek figuráinak, főhőseinek és mellékszereplőinek, mániáim bútorzatának, vérkeringésem bélésének és bábukkal mintázott vatelinjának, kérem, ezek mind boldogulni akarnak ugyanis élve vagy halva, nemdebar, kérem, nem hal meg senki a földön, csak akire senki nem emlékszik többé, és én mindenkire emlékezni akarok, aki egykor és valaha élt, és kibírta anélkül, hogy leugorjon a negyedik emeletről, kibírta, kibírta, kibírta anélkül, hogy szegényházba vagy örültek házába került volna, mert ez a legnagyobb kibírás, hogy az ember nem törik el egyszer, nem szalajt öregkorában sem, mint a rossz biciklilánc, és tud még tízig, sőt százig számolni a huszonegyedik órában is.

De azért még el kell mondanom, hogyan felejtettem el gyerelem anyját. Párizsban voltam személyes kiküldetésben, meglátogattam, kérem, a Pantheont, a középkori szőnyeget, a cédák utcáját, az angol könyvesboltot, a Café de Lilát, a Latin negyedét, és mindent, amit Párizs nyújtani képes egy hitetlen halandónak, aki odalátogat. Tudom, kérem, hogy Párizs csak a vissza-visszatérőnek fedi fel igazi arcát, és én nem vagyok visszatérő. Aztán hazajöttem. Leszálltam a vonatról, fölmegek a lakásba, akkor még egy csöpp manzárdban laktunk, és az ágyon feküdt anyám. Látom, mozdulatlan. Púpos hab a száján, fehér, elégett levelek pernyéje a hamutartóban, gyűrött gyógyszeresdobozkák. Fejembe szállt a vér, rohantam le a lépcsőn, egyik barátomhoz, aki a város másik végén lakott. Gyötörte az anyja, szívta a vérét, kérem, mániákusa volt az igazságügynek, minden igazságügyi vonatkozású dolognak, a fiának is.

Visszamentünk a lakásunkba, akkorra már ott sűrögték a mentősök, a rendőrök, a szállítási vállalat alkalmazottai. Csak a pléhdobozt láttam, anyámat nem láttam többé. Talán egy esperest kellett volna hívnom Nyírcsaholyból, egy lelkeszcensort, egy apát vagy apátot, magam sem tudtam, kit, valakit a kegyes tanítórendből, Schláger Árpád címzetes gyóntatópapot, aki megmondhatta volna nekem is anyám utolsó titkait. Nem éreztem, kérem, akkor semmit, ma mindent érzek. És aztán, bár útban volt már a gyerek, nem tudtam nőre nézni többé. Velem volt mind, akit azelőtt ismertem, de egy sem volt többé velem, aki azután megszeretett. Évekig nem láttam azt a nőt sem. Anyám meghalt, úgy gondoltam, tilos szaporodni többé.

Nem rögtön a csattanás után jönnek a fájdalmak. Azóta nekem minden-szentek van, azóta nekem mindenki szent.

Teghze-Gerber Csollány egyébként, reggel kilenckor derült ki, évekig irodasegédtsízt volt a Farkasréti temetőben. Nem tudni, miért állt tovább. A fiatal női hang csak annyit mondott a telefonban: úgy tudja, elvett egy szerencsétlen asszonyt egy gyerekkel. Eltűntek vidékre boldogulni, vagy boldogtalannak.

Egyike e novella a huszonnyolcnak, amelyeket *Pacsirta hét* címmel rendezett a szerző kötetbe; a közeljövőben lát napvilágot a könyv a Napkút Kiadó gondozásában